

udeležiti tekmovanja, pa mu en študent posodi dedovo kolo. No, gospod Feliks divje vozi in pripelje na vodilno mesto. Ampak zmaga te sorte ga ne zanima. Ko zagleda jezero, ustavi, vsi zdrviijo mimo, on se gre pa kopat. Zmaga je, da je dedovo kolo zdržalo tako divjo vožnjo. No, mi reče knjižničarka po nastopu: A ste videli, kako so otroci navijali? A ste videli, kako so učiteljice držale pesti? Nisem videl, to zmeraj spregledam, ker moram gledati v liste. Eh. Ampak: konec jih ni razočaral. Zmaga, ki, po običajno človeško gledano, ni zmaga, jih ni razočarala. Začeli so komentirati, da je lahko zmaga tudi kakšna drugačna zmaga. Toliko o odprtosti za literarne svetove. Pri malo bolj čudaških ježevcih in nilskih konjih pa, včasih kak tekstič preberem, se nasmehnejo. Ampak mislim, da je take sorte branje bolj za tiho branje in za ponotrjanen nasmeh.

Alica v čudežni deželi, ki velja za kanon nonsens literature, je najljubša knjiga predvsem odraslih bralcev. (Že res, da to velja za marsikatero zares dobro knjigo za otroke, ampak za Alico pa prav posebej.) Tudi vaše Ježevce si skoraj lažje predstavljam na nočnih omaricah odraslih bralcev. Imate že kakšne informacije o »rabi« knjige?

Prav nobene. Je pa res, da na sploh bolj malo vem, kako se jim, knjigam, godi, če mi kdo posebej ne pove. Ali pa če mi otroci pri kakšnem branju dajo vedeti, da so kakšno knjigo že prebrali.

Med zadovoljnimi eksistencami v knjigi – takimi, ki gredo na dopust, takimi, ki s pomočjo prijateljev srečno pripelejo domov sebe in bicikel, ali takimi, ki zmagajo v oddaji Vsak špas ima svoj kratek čas s stavkom »To je bil moj dan ljubezni« (to zadnje je fazan) – najdemo tudi enega nesrečnika, in to črička, ki bi kar pomendral cel svet okoli sebe oziroma pod seboj, od mravljice do slona.

Ampak druge živali se, prav po urniku, izmenjujejo kot psihoterapevti, da ga držijo pokonci. Kako, zakaj se vam je pa ta pregovorni znanilec veselja do življenja prikradel v knjigo? Je naključje, da v tem dobrohotnem nonsens svetu prav on ne vidi smisla?

V Celovcu je vsak začetek avgusta keramičarski sejem. In pridejo keramičarji iz Avstrije, Slovenije, Italije, Španije, Nemčije, Litve, kaj vem, od kod še. Sem si že pred časom rekel, da si bom vsako leto kupil kakšen majhen keramični kipec. Tako sem si pred nekaj leti kupil črička, ki vpije na vsa usta. Čisto je stegnjen, lahko, da je neznansko vesel, pa tako vpije, mogoče ga je pa groza. Takega sem ga doživel jaz: grotesknega v svoji mali grozi, ki je pravzaprav lahko groza kogar koli. Tega črička sem imel v mislih, ko sem črička postavil v zgodbice. Lepo pri literaturi je pa to, da bralec vidi tisto, česar avtor ni imel v mislih. To so take mogoče naključne, mogoče pa nezavedne, ampak zanalaščne poteze, ki naredijo tekst lahko bolj sočen.

Petra Vidali

Večer, 24. september 2016, str. 4

Nataša Konc Lorenzutti:
»LJUBEZEN DO BRANJA SE ROJEVA V DRUŽINI«

Niko, štiriletno deklico, zanima, kdaj bo lahko ona glavna. Najbrž je to normalna otroška želja, sploh če nisi edinec in ni vse prilagojeno tebi. Ampak to seveda niso zgodbe o prikrajšanosti najmlajšega otroka v veliki družini, temveč o bogastvu, ki ga otroku daje takšno odraščanje. Se strinjate?

Seveda se strinjam. Je pa najmlajši otrok tudi za kaj prikrajšan, recimo za otroka,

mlajšega od sebe, torej za pričakovanje, ki so ga starejši otroci vsi doživeli; verjetno tudi za mir, ker mora poslušati najstniške izpade. Njegovi starši niso več mladi. Ampak mnogo tega, kar so mladi starši naučili prvega otroka, bo ta naučil mlajše.

(Foto: Janko Rath)

Narediti »dramo« iz vsakdanjega življenja neprikrajšanih otrok se mi zdi v nekem smislu precej težje kot pisanje o njihovih »problemskih težavah« (pomanjkanje, zanemarjanje, zlorabe ...) ali ustvarjanje fantazijskih svetov. Vztrajate na tej težki poti, ker vam druge niso blizu?

Res mi zlorabe niso blizu. Prebrala sem precej mladinskih del s to tematiko in nisem začutila vzgiba, da bi se tudi sama lotila tako bolečih motivov. Pravkar pa sem končala delo, v katerem je osrednja oseba otrok, žrtev vojne. Vendar je namenjeno odraslim.

Zdi se, da živimo v svetu, v katerem se starši z otroki ali sploh ne ukvarjajo ali pa se z njimi ukvarjajo pretirano.

Ti starši bi naredili vse, da bi bil njihov otrok srečen. Za kaj bi naredili vse starši male Nike?

Ne bi rada izbrisala meje med literarnimi starši in seboj. Bo moral bralec kar sam ugotoviti, kakšni so Nikini.

Predstavljam si, da starši zvečer Niki berejo knjige, kot je tale. Dobre, lepe knjige, ki otroka zazibajo v spanec. Ne predstavljam pa si, da je veliko takšnih staršev. Večina odraslih najbrž bere tudi otrokom to, kar (če sploh) bere sama. Torej je najbrž treba reči, da je to »elitna« literatura za otroke?

Če se vam zdi elitna, sem počaščena. Prav zato, ker mislim, da je štiri- ali petleten otrok, ki so mu starši prebrali že vse kakovostne slikanice, zrel za knjigo, ki ima ob vsaki zgodbi ilustracije in se lahko bere iz večera v večer, sem dobila zamisel zanjo. Se pa tudi jaz bojim, da mnogi starši niti sami ne berejo več in da zato njihovi mali otroci zaspijo ob risankah, veliki pa sploh ne zaspijo več pravočasno, ker jih še ponoči motijo dražljaji svetovnega spleta.

Svoje knjige predstavljate neposredno otrokom. Je mogoče pritegniti z literaturo, k literaturi vse otroke ali pa so že v tem obdobju nekateri za literaturo izgubljeni?

V nižjih razredih je še mogoče s knjigo najti pot do njih, tudi če jim starši tega niso privzgojili. Šola tu lahko veliko naredi, ne pa vsega. Ljubezen do branja se rojeva v družini.

Živo srečanje z otroki me ni še nikoli razočaralo, tudi z mladostniki ne, srečanje z njihovimi učitelji pa že kar nekajkrat. Če so mentorji brez žara, če me vržejo med otroke, oni pa zadaj klepetajo, me ima, da bi ustanovila bralno značko za učitelje, tekmovanje za delovna mesta v pedagoškem poklicu.

Bralno vzdušje na šoli ustvarjajo učitelji in knjižničarji, ki so sami navdušeni

bralci. Hvala bogu je teh še vedno več kot tistih, ki si med obiski pisateljev izmenjujejo recepte za puding.

Analitiki pravijo, da imajo otroci, ki knjigo spoznajo pred tablico, vsaj možnost, da bodo bralci, tisti, ki začnejo z »življenjem na dotik«, pa sploh nobene. Kakšne otroke srečujete vi? Koliko je še bralcev oziroma potencialnih bralcev?

Mislim, da premalo. Delam namreč tudi v programu umetniške gimnazije dramsko-gledališke smeri. Kar precej naših dijakov niti maturitetnih romanov ne prebere več. Nekateri sploh ne znajo gladko brati. To je seveda (pri tistih, ki nimajo disleksije) znak, da ne berejo. Pri pouku (pri meni so to gledališke vaje) jim je treba včasih pobrati telefone, ker je zelo veliko zasvojenih z neprestanim brskanjem, igranjem, plehko komunikacijo, odlepljeno od resničnosti. V tem vidim resno grožnjo zdravemu razvoju. Enkrat sem v hotelski restavraciji opazovala mater s petletno deklico, ki je zraven, ko je večerjala, gledala risanko na tablici. Verjetno je gospa opazila moj zaprepadeni pogled (imam izrazito mimiko, zato se mi zlahka berejo misli) in rekla: »Joj, veste, brez tablice naša noče jesti.« Mogoče je mislila, da bom rekla: »Imate pa res težavnega otroka.«

Knjiga te nikoli ne zasvoji na tak način, da bi začel osebnostno nazadovati.

V letošnji beri za večernico je bila še ena vaša knjiga, mladinski roman Lica kot češnje. Bi lahko rekli, da je to zgodba Nike, ko odraste?

Nikakor ne. Vsak knjižni junak ima svoje izvirno življenje, drug značaj, drugo zgodbo, drug obraz.

Sama sem jo brala kot zgodbo o tem, da se mladi ne morejo izogniti »problemskosti«, da jih prej ali slej dohiti – v obliki travm staršev ali vrstnikov, s

katerimi se zblížujejo. Povsod se najde kakšen okostnjak v omari, ne?

Seveda. Kakšni ljudje pa bi sploh postali, če bi zrastle v idealnem svetu, kjer nam nikoli ne bi bilo hudo, kjer se nam nič pretresljivega ne bi zgodilo, kjer nas nikoli ne bi nihče prizadel in se nam ne bi zgodila nobena krivica?

Vprašanje je, kdo je bolj pripravljen na reševanje takšnih problemov, mladi iz urejenih družin ali tisti, ki so že navajeni na to, da je življenje »težka kategorija«. V Jugoslaviji, moji deželi Gorana Vojnovića je sijajen odlomek, v katerem fant, ki se sooča z dejstvom, da je njegov oče vojni zločinec, pa ki nima dobrih odnosov z mamo ..., spozna, da je njegova punca, ki ji je bilo vse prizanešeno in je doslej »trpela« samo ob kakšni domnevno nepravični šolski oceni, bolj odločna kot on, ko je treba narediti kak težek korak. Mislite, da res?

Mislim, da res. Varno družinsko okolje mladega človeka okrepi, negotovo pa naredi negotovega. Saj tudi rastlina ne more uspevati, če ni zasajena v rodovitna tla. Vendar pa so tudi že iz zelo težkih razmer zrastle močni, odločni ljudje. Kajti človek ima svobodno voljo. Rastlina usahne, človek pa se lahko izkoplje in se presadi.

Pred kratkim je v intervjuju Nevenka Koprivšek, direktorica Mladih levov in zavoda Bunker, rekla, da še nikoli ni opazila okoli sebe toliko depresivnih ljudi kot zdaj. Depresivni smo, ker si ne znamo predstavljati sebe, sveta, sebe v svetu v prihodnosti. Kakšno prihodnost vidite vi – kot umetnica in kot mama petih otrok, ki odrščajo v ta svet?

Včasih se mi zašibijo kolena, ampak nikoli toliko, da bi se metala po tleh. Če samo pomislim, da so tukaj, pri nas, pred manj kot sto leti otroci stradali, da so jim pred očmi streljali starše, me je lahko strah samo, da bi se takšne grozote

ponovile. Ne pustim pa si napihovati misli s skrbjo, da za mlade ne bo dela in da si ne bodo mogli ustvariti družin, ker ne bodo socialno varni. Trudim se verjeti, da se za delovne vedno najde delo, za pogumne prostor pod soncem in da je ljubezen nad vsem tem. »Saj je življenje več kot jed in telo več kot obleka.« (Lk 12, 23)

In seveda – kaj pišete zdaj, kakšna je vaša prihodnja knjiga?

Omenila sem že delo za odrasle, ki sem ga skoraj končala. Zdaj moram najti založnika. Drugače pa sem v prvi polovici šolskega leta zelo zaposlena v šoli, saj s četrtem letnikom pripravljam veliko uprizoritev, v kateri združujem vse delavnice, ki jih v programu izvajamo. Za ta projekt nosim krovno odgovornost. Izberem, pripravim besedilo, ki je največkrat povezano z maturo (letos bo to Bartolov *Alamut*, pomagam si z dramsko priredbo Dušana Jovanovića), z dijaki oblikujem govorno podobo, režiram, usklajujem delo z drugimi mentorji, ki na svojih delavnicah pripravljajo likovni, gibalni, glasbeni koncept uprizoritve, kar potem vgrajujem v celoto. Do premiere, ki bo februarja, torej ne bom kaj dosti napisala, samo kakšno kratko zgodbo za revije. Potem ko se v šoli spet utirim v normalen ritem, pa se lotim nove mladinske snovi. Motiv se mi že dolgo pleče po glavi, a ga še nikomur ne izdam.

Petra Vidali

Večer, 24. september 2016, str. 5

Vinko Möderndorfer: »LE PESNIKI IMAJO VIZIJO. SLEDIMO JIM!«

(Foto: Robert Balen)

V mnogih pesmih in pesmičicah (deminutiv seveda ne zmanjšuje vrednosti pesmi, kajne?) so reference na vaše velike pesniške in druge prednike – od Kajetana Koviča do Gregorja Strniše, slednjemu ste blizu v pesmi Nekoč je živel kamen. Kako je torej to s predniki, sodobniki, vzorniki pri zrelem pesniku, kot ste? Tudi filmske reference imate, Fellinija iz Amarcorda v pesmi Drevesni ljudje ...

Največja inspiracija za pesnika so drugi pesniki. Tako pesniki besede kot pesniki filma, slikarstva in kar je še podobnih lepih umetnosti. Dobra pesem je neprestano v dialogu z vso pesniško tradicijo. Pesniki nadaljujemo tam, kjer so drugi pesniki končali. Tradicija, če jo zna pesnik vkomponirati v svoje pesnjene, naredi pesem bogatejšo. Pri bralcu sproža nove asociacije, odpira mnoga nova vrata. Pesmi, ki ne komunicirajo s skupnim pesniškim vesoljem, so najbrž manj zanimive. Ko pa ste že načeli to temo, mislim, da ima pesem *Nekoč je živel kamen* več skupnega s Prešernovo pesmijo *Kam*. Če je to sploh pomembno.

Vse mogoče ljubezni so v Pesmih in pesmičicah, tudi ljubezen do besed. Pri vas je silovita, in čeprav smo bolj vajeni